

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingaprisur fyri þetta: 30 øyr, á forsíðuni,
20 øyr, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest
avsláttur í prísinum.

Tísdag hin 11. Juni 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstóðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11 - 5. Telf. 114.

TAD VERÐUR STÓÐUGT frá einum trongum sýnis-horni framhildið, at javnaðar-rorslan er tann beri og blektaði klassapolitikkur. Henda trong-skygda framsögn hefur ferð eftir ferð og ár eftir ár gingið aftur. Má tað tí baldast at vera greiðast til at lýsa hesa framsögn eitt sindur greiðari.

Við at venda okkum til býar-stýrið í Havn í einum so al-mennnum málið sum skúlavíður-skifti, so vita vit, at javnaðar-menn fyri nú skjótt fyra árum síðani sendu bræv til býarstýrið um at broyta skúlavíður-skifti soleiðis, at tann táverandi og enn verandi klassamunur, ið ger seg galdandi longu ímillum børn kundi heinst av vegnum. Vit bóðu um at fáa okkara skúla, fólksins skúla soleiðis broyttan, at prógvio, ið fekkst við okkara skúla skuldi standa í hædd ájvart við tað prógvio, ið fekkst á vívklaskaskúlanum »Færoernes Mellem- og Realskole«.

Aðrir hava seimri tikið hetta mál upp aftur og heint tað inn í býarstýrið, men hitt heiðraða býarstýrið letur sum einki, og letur tað tí til at eingin er meira interesseraður í at halda klassa-munin viðlíka, t. v. s. dríva reinan egoistiskan klassapolitik, enn Havnar býarstýri við tí stempli, afturhaldið hefur givið tí.

Venda vit okkum til loftingio, so er sögan hin sama. Javnaðar-menn royndu at víta hvussu kynið var í tingmonnum, táid veltættaraldurin var til víðgerðar á língi seinasta ár, og settar vóru treytir fyri, at vit kundu ganga við til uppskotið í frammi var, um at leika veltættaral-durin, um samstundis skatta-skattatreyturnar fullu, ið galdandi eru fyri at velja til kommunuval, soleiðis at hin fátæki maðurin skuldi hava verið nógmið hart-aður, táid hann verður pantaður, og ikki aftrat missa síni borgar-ligu retindir. Sambandið var sum heild ímóti, og so fáir vóru fyri hesum uppskoti av sjálfstýr-isflokkinum, at tað fall og sjálv-sagt fall so uppskotið um val-rettaraldurin eisini.

Soleiðis er kynið í tí slagnum, ið rópar upp um at javnaðar-rorslan er klassapolitikkur. Íd-nari klassapolitikkur hefur ong-tíð verið drivin enn heint frá teim, har hetta skrólið er mest.

Hesi domi eru so greið, at tey ikki kunna misskiljast, og prógva, at olli stemban afturhaldin er at halga klassamunin og nora hann.

Fra Arbejdets Verden.

Harald Bergstedt interviewer Snedkerforbundets Formand, Martin Petersen.

Da vi har langt igen, hvad den faglige Organisation vedrører, vil det sikkert være af Interesse for Bladets Læsere at stifte Bekendskab med en af de bedste Typer indenfor Organisationsledere i Danmark, hvorfor vi efter »Social-Demokraten« bringer følgende:

Martin Petersen — lun, sinlig, still-ferdig — er som en Type paa den danske Arbejder, ja, man kan vel vanskeligt tænke sig nogen mere typisk.

Som Barn var han fattig Bonde-dreng, der gik og vogtede Køer paa Ringstedskanten. Som ung Snedker besøgte han Vallekilde Højskole og vandrede siden paa sine egne Ben Europa rundt i et tre Aars Burschen-liv med Humor og frejlig Sang, gennem Svejt, Tyskland og Østrig... og i Dag sidder han — 63 Aar gam-mel — paa fjerde Sal i Rømersgade med en »Holtzarbejderzeitung« foran sig og dirigere hele det moderne danske Snedkerfag med dets 5500 Medlemmer Landet over.

7-8 Stuer omkring ham er fyldt med Arkiver og Protokoller, 10 Mand sidder fordelt ved Regnskaber og Skrivemaskiner, mens en enlig Plue flyver i Stilheden fra Stue til Stue, og paa Martin Petersens Bord hober det sig op med Kontrakter og Korre-spondancer, Forudsforhandlinger og Arbejdsløshedsregnskaber med sande Millionbeløb.

Vandringernes Tid.

Martin Petersen fortæller om Bur-schentiden, de tre Aars Vandretid.

— Det var min rigeste, bedste Tid.

Der var Sang og Ungdomshumør. Der var noget at haabe paa og stre-be frem imod. Altid kunde man fa Arbejde, vidste man, i den første de bedste Landsby. Og man kom rund i den vide Verden, saa nye, mægle-ke Byer, lærte Sprog og gjorde Be-kendtskaber, der siden hen har ve-red mig til den største Nytte paa Vej-ser og Kongresser.

Og nu er det forbi, hele dette Snød-kerens animerende, forfriskende, ha-befulde Vandreliv — standst og for-stummet, selv i Tyskland, Haandvær-kerfejernes forføjede Land. Snød-keren er bleven stavnstbunden.

— Der rejstes ikke mere?

— Paa Fugtet? Nej, det kan ikke betale sig. Kom jeg til Hamborg Dag og søgte Arbejde, saa vilde jeg paa »Arbeiterhaus« Kontore straks kunne faa den Besked: Vi kan gennemgaende anvise Arbejde til 30

Mand om Dagen, og der staar 500 paa Besøktancelisten. Saa kan enhver regne ud, at det forbyder sig selv at »vandre... selv i ens eget Land. Og nu lukker Landene tilmed for Indvandring. For kort Tid siden maatte Arbejdskomiteer i disse nogle tyske Kammerater, der var kommen til Odense for at indstille nogle nye tyske Maskiner, Odense Arbejderne mente at kunne gøre de selv, hvorefter Arbejdskomiteer lod Tyskerne udvise. Jeg indrommer, at det ikke er noget, der pynter paa vor internationale Indstilling, men hvad skal man sige? Det er karakteristisk for Tiden og for den haards Kamp for Brødet.

Vandringernes Tid er forbi.

Maskinernes Tid.

— Hvad er Grunden? — Det er Maskinerne. Allerede i Firenze kom de første Maskiner frem indenfor Byggefaget.

De Dugnuiter, nogle Byggnings-snedkere, som skal vi sgu' snart konkurrere med! Og de spyttede i Næverne og skulde vise, at de kunde faa dem! nok lave en Dag. Børnsa hurtigt som en Maskine kan gøre det! Men ad! De oplagde snart, at det var en Kamp imod Vejrmøder.

Og saa siden — fra omkring 1900 — rykkede Maskinerne ind i hele Snedkerfaget, lige op til Modelsnedkeriet og det fineste Møbelsnederi, der løber over i hvad man kalder »personlig Kunst... Ja, det er jo en Udvikling saa kosolssal, saa hele det alldaglige Snedkerfag er bleven omkalfatret og gaaet ganske til Grunde, mens Bunker af brillante gamle Haandværkere er bleven skubt ud i den trostesløseste Arbejdsløshed. Det er Maskinernes Skyld. Man behøver bare at studere Aktie-selskabernes Aarsberetninger. Her er én, der meddele, at Produktionen, takket være Maskinerne, er gaaet 25 pCt. frem, og samtidig praler med, at det har været muligt at formind-ske Arbejdernes Antal med 33 pCt! Det er som et tro Billede af hele Snedkerfagets Skæbne. Der er Tider, hvor over Tredjedelen af danske Snedkere gaar ledige, og alene i Aar fra 1. April 28 til 1. April 29 har vi her fra Kontoret udbetalt én Million og 100,000 Kr. i Arbejdsløshedsunder-støttelse.

Jovist, siger Martin Petersen, Mas-kinerne er Fuldkommengørelsen af Mennekens Civilisation, bare Sam-fundets almindelige Udvikling havde kunnet holde Trit med Maskinerne. Det har det ikke gjort, og derfor er Maskinerne bleven til Ulykke for Mennekene. Det er, som om Menne-skeden styrer henimod at skulle gaa til Grunde ved sin egen Fuld-kommengørelse. Skriv bare det.

Løse fra Kontorlokalerne lydt friske unge Stemmer. Det er tre a lige arbejdslose Snedkere, der har s-lagt Besøg i Hovedkvarteret. De ha Fagforeningsbogen i Orden. Den b-rettede Understøttelse — ca. 40 D

ge — er forlængst opbrugt, men sa faar »Gænosserne« en lille »Løkke-skænk« — en Opmuntring for at ha de dem indenfor Organisation. — ger Martin Petersen. Vi har lig sendt Cirkulære ud til alle A-ge-geme om det samme. De her er-lække Folk, der vander for at faa At-bejde, for det er haabst. Det er Ud-længselen, der har drevet dem, det som intet kan holde nede, siger Mar-tin Petersen, helt vemodig ved det Glimt fra den gode, gamle Tid, so-er forbi og som vel aldrig skal kom-ne tilbage igen... i den Form da!

Ungdommen.

— Ja, for det er snart det værste! Haardt er det naturligvis for de gam-le Snedkere. Jeg traaf fornylig e gammel Ven, jeg havde kendt sor Svend. Han var Familiefader og havde gaaet arbejdslos i Aarevis.

— Hvordan i Alverden har du lo-klaret den? spurgte Martin Petersen.

— Du maa ikke spørge, siger han. Jeg aner det simpelthen ikke.

— Nej, nej, siger Martin Petersen. Man faar i det hele taget i disse Ti-der det underligste Indtryk af, hvor mærkeligt elastiske vi Mennekser saa at sige er. Vi aner ikke bagefter hvordan vi har klaret os.

Men sørgeligst af alt er det næ-sten for de unge. Lærlingeuddannel-sen foregaar nu i stor Udstrækning paa Fabrikkerne, hvor Lærlingen ad-dig bliver Haandværker, men blot Specialist i et eller andet. Bliwer han saa Svend, er han enten arbejdslos eller han kommer til noget, han ikke kan klare, alfor daarlgt eller end-digt udtænket, som han er... Væd med ham! Og saa taber den unge Svend Haabet og Troen paa sig selv. Familieforsorgere, der ender med at miste Stoltheden, og Ungdom med knækket Mod, det er det triste Bille-de, vi daglig ser. Tilslidt bliver man læreglad med hele Verden... man gaar hen og drikker sig fuld... fuld i Dag, fuld i Morgen... og tilslidt er man tabt for Samfundet.

— — —

Hort Nede fra Gaarden lyder Stem-mer.

— Hvad er det? spørger jeg.

— Det er arbejdslose unge Menne-skier, der er drevet her indenfor og som nu staar og holder Taier for hin-anden, siger Martin Petersen glømo-digt. Ja — h, hvad i Alverden skal de snart faa Tiden til at gaa med?

Vejen frem.

Jeg har engang troet paa 8-Timers Arbejdsdagen, hjælper han. Jeg er ved at tro, at den Udvej er for gam-mel. Jeg tror, vi skal til at snakke om 7-Timersdagen. Vi slipper ikke udenom denne Sag. En Del af Un-gdommen kan vi sende paa Højskole. Den man have noget at beskæftige sig med, efter at hele det ærlige Ar-bejdes opdragende Magt. Men først, og fremmest maa der gives hver enkelt Ret til Deltagelse i Samfundets Produktion, thi fortsættes den ræv-erende Udvikling, økonomisk og so-cialt, vil Samfundet simpelthen sprænge sig selv. Se blot paa de nu- værende Arbejdskonflikter, de som staaende Krigstilstand!

— Tror De paa tvungen Voksning?

spørger jeg.

— Ja, dersom Samfundet var gen-nemtrængt af en anden Samfunds-aand end den, som Bønderne i Øje-blikket besidder. Giv Arbejderne In-dflydelse, ikke alene ved Forhandlings-bordet, men ogsaa paa Arbejdsplad-sen, Indflydelse og Medansvar — o Medudbytte, det vil bortebyde meget Ondt og lette at finde Vejen frem. Det er da saa enkelt, siger Mar-tin Petersen med et Glimt af gammel Arbejdslyst fra de glade, avund- Vandrere.

— — — Snedkerforbundet har sine egne 2 Støtseiser for Enker og Gamle me 202 Lejligheder, hvoraf 38 Friboige og fra gamle Dage sin egen Sygekass-ø, hvori næsten alle Københavns Snedkere med Husruer staar, for uden at Københavnsafdelingen ha-

sit eget Kontor. Paa Raadhuset han-ger den gamle Snedkerfane fra 1807 med Krone og Kongeløver. Men opp- i Forbundet hænger den nye fra 1871 med Indskriften: Ved Samfund vil v-skabe Magt for Sundhed og Ret. Det peger frem mod de nye Tider, som nu stunder til.

— — — Jeg staar paa Dansk Mobelfabrik paa Møllevej, 50 Mand er i Virksom-hed, og to Spisestuemøblementer bli-ver daglig færdig. Maskinerne hyl-er, saa jeg ikke hører et Ord, trods det, at Fabrikant Jørgensen raaber mig lige ind i Øret. Her er intet af det gammeldags Snedkerværksted med Låmpotte, Haandhøvl og Høvspar-ner i mandshøje Dynger. Vældige Sugerør opsuger hver Spaan og blæ-ser den ned i Øvilden, og nede i Kælderen ligger store Lagre af Træ i Varmeovn og faar en Behandling, som den gamle Snedker aldrig kunde give sit Træ.

Beundringsværdigt smukke Møbler staar i Lageret, fine i Løjerne, ud-søgte i Sengen. Beundringsværdigt, at de er fremstillet af Jøde Maski-ner!

Nej, Sagen er einfach nok, som Martin Petersen siger. Maskinerne har sejret — komplet — over Tusin-der af fattige Snedkeres knuste Skæbner. Saa er der da kun tilbage for Samfundet at læge og gøre godt alt det, som Maskinen paa sin Sejrs-gang har knust og traaet ned.

Harald Bergstedt.

Til Grønlands

Nú eru tær nógvu snekkjur-nar sigldar — til Grønlands, har hin dýra og góða veiðan veitrar.

Hesa ferð var eisini ætlan, at menn skuldu kunna koma sær yvir til Grønlands at rógva út, tí loyvi var til tess, men ikki eydnaðist hesum monnum at koma yvir vegna farðarot. Sluppi-r og skonartir eru so yvir-mannaðar — ja kanska ikki yvirmannaðar, men í hvussu er so fullmannaðar, at ikki var pláss til at taka ferðafólk, t. v. s. útróðramenn, við.

Men táid ikki semjan millum hitt norska reiðarafelagið og Jens Andreasen um farmaskipið, ið fást skuldi til Grønlands eftir fiski, ikki er heilt greið enn, so hastar tað ikki heldur so nógv hjá útróðramonnum at koma yvir, tí eisini tír ætlaðu at lita á at lata sín fisk til áðrnævnda farmaskip.

Fiskaríhavn.